

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 257

Parasjat Sjoftiem

5 Eloel 5768
5/6 september 2008

Overzicht Parasjat Sjoftiem (Deuteronomium 16:18-21:9)

Mosje vertelt de Israëlieten dat het rechters en ambtenaren moet aanstellen in hun steden. Zelfs een kleine omkoopsom is verboden. Er mogen geen bomen geplant worden naast het altaar van Hasjem, zoals de gewoonte was van de afgodendienaren. Onvolkomenheden aan dieren die bestemd zijn voor de offerdienst en andere diskwalificaties worden opgesomd. Het Groot Sanhedrin zal bindende voorschriften maken voor nieuwe situaties op basis van Tora-criteria, ter voorkoming van het uiteenvallen van Tora. Een groot geleerde die weigert de halachische beslissingen van het Sanhedrin te accepteren, is de doodstraf schuldig. Een Joodse koning mag alleen bezittingen en symbolen van zijn macht hebben in overeenstemming met de eer van zijn ambt, maar niet voor zelfverheerlijking. Hij moet zelf twee Tora-rollen schrijven, waarvan hij er één altijd bij zich moet dragen, waar hij ook gaat, opdat hij niet hooghartig wordt. Noch *Kohaniem*, noch *Leviëten* zullen grond erven in het Land Israël, maar zij zullen onderhouden worden door de gemeenschap door middel van een systeem van tienden. Iedere vorm van waarzeggerij of tovenarij is verboden. Hasjem belooft het Joodse volk dat Hij hen profeten zal zenden die hen zullen leiden en Mosjé legt uit hoe een echte profeet te onderscheiden is van een valse. Vluchtsteden moeten er komen, waarheen iemand die per ongeluk een ander gedood heeft, naar toe kan vluchten, om te ontsnappen aan de bloedwraak van de familie. Maar wie uit kwaaddadigheid iemand dood, wordt overgeleverd aan de wreker. Mosjé waarschuwt de Israëlieten om geen landpalen te verplaatsen om zich zo een groter stuk land toe te eigenen. Twee getuigen die samenspannen tegen een derde partij, worden gestraft met dezelfde straf als die zij de onschuldige hadden toegedacht. Wanneer Israël ten oorlog trekt, zal een speciale priester worden aangesteld om het vertrouwen van Hasjem te krijgen. Ieder die een nieuw huis gebouwd heeft, maar daar nog nooit in gewoond heeft, en ook bangerikken en lafhartigen zijn vrijgesteld om mee uit te trekken in de oorlog. Een vijand moet de gelegenheid geboden worden om vrede te sluiten, maar wanneer hij dat weigert, dan moeten alle mannen gedood worden. Vruchtenbomen moeten gespaard worden en mogen tijdens de strijd niet gekapt worden. Wanneer een lijk gevonden wordt in het veld tussen twee steden, dan moeten de bestuurders van de dichtstbijzijnde stad een kalf slachten en daarboven hun handen wassen en daarbij verklaren dat zij niet schuldig zijn aan zijn dood.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Jesjahoe 51:12-52:12

Deze haftara is de vierde in een serie van „zeven troost-haftaratot." In deze profetie, wisselt Jesjahoe visioenen van de toekomstige verlossing af met beelden uit het donkere verleden en waarschuwt het Joodse volk tegen herhaling van de in het verleden gemaakte fouten.

Waarom, vraagt G-d, moesten jullie je wereldse onderdrukkers vrezen, die voortbestemd zijn om te sterven en tot stof te vergaan? Waar zijn die grote wereldrijken nu gebleven, die probeerden jullie te onderdrukken? Wanneer jullie je alleen maar aan Mijn Tora houden, dan zal Ik jullie beschermen en dan benoem Ik jullie tot Mijn volk.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Een kort woord over de parasja

De *passoek* zegt: „*Wejakra vo kol jemei chajaw* – de koning moet iedere dag Tora leren.” De Gemara is *Berachot* 5a leert ons dat als men lijdt, men zijn gedrag moet controleren en zien of dat altijd correct is. Wanneer iemand zichzelf onderzocht heeft en niets kan vinden, dan moet hij zichzelf ervan verdenken dat hij zijn tijd verdoet en geen Tora leert. De vraag is, dat als je tijd ijdel doorbrengen ook een zonde is, waarom merkte hij dat dan niet meteen al de eerste keer op?

De Radomsker Rebbe zegt dat Tora iemands ogen opent en dat men al zijn dagelijkse handelingen kan controleren, zonder een zonde te ontdekken, totdat men Tora leert. Wanneer men begint te leren, zal men zich realiseren, dat wat men beschouwde als een voorbeeldig gedrag, besprenkeld kan zijn met onzorgvuldigheden.

Dus als je geen fouten bij jezelf kan vinden, omdat je geen Tora leert, leer dan Tora en je zult alles ontdekken.

Spirituele boodschap van Rabbi Shlomo voor de maand Eloel

Tijdens de maand Eloel wordt een Jood verondersteld te stoppen met waar hij mee bezig is, en eerlijk en objectief zijn spirituele conditie te beoordelen, en de nodige stappen te nemen, welke dat ook zijn, om zichzelf te verbeteren. Maar hoeveel kan een ouder iemand, die al helemaal is zijn gewoonten is vastgeroest, werkelijk nog veranderen?

Realistisch gesproken heeft ieder van ons zijn sterke en zijn zwakke kanten, dingen die we bereid zijn te doen en dingen die gewoon niet voor ons zijn. Zijn wij, apart van kleine aanpassingen, niet bestemd om in de grond van de zaak hetzelfde te blijven tot 120?

Hierop antwoordt het Jodendom met een hartgrondig „Nee!” Jij kunt ook veranderen en tesjoeva doen, vertelt Tora ons, ongeacht je ervaring of rijpheid. Wat er voorheen ook gebeurd is, is geschiedenis. Geen deur is gesloten, geen enkele slechte eigenschap is zo ingegroeid, dat daar niets aan te doen is. Een Jood heeft altijd de mogelijkheid om dichterbij G-d te komen, en tijdens de maand Eloel worden hem van Boven speciale krachten gegeven om hem te assisteren.

Het principe dat een Jood een altijd durend „werk-in-uitvoering” is en dat het nooit te laat is om te verbeteren, is het resultaat van de unieke aard van de Joodse ziel. De Joodse ziel is eeuwig, niet beperkt door begrenzings. Niets kan aan een Jood in de weg staan als hij serieus verlangt dichterbij G-d te komen geen logica, emotie, omgeving noch geaardheid. Het moment dat hij besluit om van koers te veranderen, al was dat nog zo gering (in de goede richting), dan wordt hij onverslaanbaar.

Iedere dag van zijn leven heeft een Jood de capaciteit om zijn bestaan drastisch om te gooien en het te door-dringen met een steeds grotere heiligheid. Het is alleen makkelijker tijdens Eloel, wanneer onze harten van nature worden opgewekt om tesjoeva te doen en worden aangespoord doordat G-d dan dichterbij ons is.

Laat ons daarom hopen op een maand van inspiratie en Verlossing voor alle Joden, waar zij zich ook mogen bevinden.

Sjabbat Sjalom!

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot Hoofdstuk 8

Misjna 6

אֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַיָּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל נְכָרִים, וְלֹא עַל הַיָּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל מֵתִים, וְלֹא עַל הַיָּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלְּפָנֵי עֲבוּדָה זָרָה. אֵין מְבָרְכִין עַל הַיָּר עַד שְׂיֵאוֹתוֹ לְאוֹרוֹ:

Men zegt geen beracha over de kaarsen of kruiden¹ van niet-Joden² en ook niet over kaarsen of kruiden van de doden^{3,4} en ook niet over kaarsen of kruiden [die gebruikt werden voor afgoderij⁵.] Men zegt de beracha voor het licht niet voordat men van het licht gebruik gemaakt heeft⁶.

Aantekeningen

1. Kaarsen en kruiden voor *havdala*.

2. **Niet over de kaarsen of kruiden van niet-Joden:** Het licht, omdat het niet „gerust” heeft, want de niet-Jood heeft bij het licht arbeid verricht, en wij hebben als algemene regel dat wij geen beracha zeggen over licht dat niet „gerust” heeft, omdat er een overtreding mee begaan is. **En kruiden van niet-Joden:** Kruiden die op een feestje gebruikt zijn, waar niet-Joden aan een feestmaal aanzaten. En dat wat er aan het eind van de Misjna staat: „**En niet over kaarsen of kruiden voor afgoderij**, wat is daarvan de reden, er is toch al boven gezegd dat men geen beracha zegt over kruiden van niet-Joden? Maar dat is omdat een gewoon niet-Joods feest verondersteld wordt te zijn voor afgoderij, en men zegt geen beracha over kruiden die voor afgoderij gebruikt zijn. (RAV).

3. **En niet over kaarsen van doden:** Want zij werden daar niet gebruikt voor hun licht maar alleen voor de eer [van de dode]. (RAV)

4. **En ook niet over kruiden voor de doden:** Want zij werden gebruikt om de slechte geur te verdrijven. (RAV)

5. **En ook niet voor kaarsen of kruiden voor afgoderij:** Want die zijn verboden om er profijt van te hebben. (RAV)

6. **Niet voordat men van het licht gebruik gemaakt heeft:** Zodat men profijt heeft van het licht. Niet dat men er werkelijk profijt van moet hebben, maar dat het dicht genoeg is om, wanneer men wil, er profijt van te hebben. (RAV).

UIT DE TALMOED

Eroevien 53b

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

De kortste weg die in werkelijkheid de langste is

„Welke weg leidt naar de stad?” vroeg Rabbi Jehosjoea ben Chanina aan een jongeman die langs de kant van de weg op een kruispunt zat. „Dit is de kortste weg,” antwoordde de jongen, terwijl hij op één van de wegen wees, „maar hij is langer. De andere weg is langer, maar korter.”

Rabbi Jehosjoea besloot de eerste weg te nemen, die als de kortste genoemd was, maar toen hij de stad naderde, vond hij de toegang geblokkeerd met tuinen en boomgaarden. Hij keerde terug naar het kruispunt en verweet de jonge gids dat hij een weg als de kortste genoemd had, die de verkeerde weg bleek te zijn. „Maar ik heb u toch gezegd dat die weg de kortste qua afstand is, maar dat hij langer duurt om uw doel te bereiken.”

De Geleerde was zo onder de indruk van de wijsheid van de jongen, dat hij hem op zijn hoofd kuste en uitriep: „Hoe gelukkig bent u, Israël, dat heel uw volk, van jong tot oud, wijs is!”

Er worden door de commentatoren (*Maharsja* en *Eets Chajiem*) verscheidene verklaringen gegeven voor de vraag hoe het mogelijk is dat de Geleerde de aanwijzingen van de jongen verkeerd begreep. Wat misschien nog moeilijker is te begrijpen, is waarom dit verhaal juist op deze plaats in de Gemara vermeld wordt.

Eén idee is dat het dient als een grafische illustratie van hoe zorgvuldig men moet zijn om zich op de juiste manier uit te drukken en hoe zorgvuldig men moet zijn om de nuances in de woorden van een ander te begrijpen, hetgeen besproken werd in de vorige Gemara. *Ijoen Ja'akov* ziet dit verhaal echter als een allegorische introductie tot de volgende Gemara, die uitweidt over de manier waarop iemand Tora leert en zich dat herinnert. Tora wordt verschillende keren in Tanach vergeleken met een weg. Er zijn mensen die graag een Tora-geleerde zouden willen zijn, maar die opzien tegen de inspanning die zij daarvoor moeten doen en tegen de offers die zij daarvoor moeten brengen, maar die nodig zijn om het doel te bereiken. Zij denken dom genoeg dat er een kortere weg is die naar de „stad” van Tora-kennis leidt. Rabbi Jehosjoea ervoer dat de weg die het makkelijkst leek, niet de weg was die hem op zijn bestemming bracht. Daarom preeks hij de jongeman, dat hij hem een belangrijke levensles geleerd had en aarzelde hij niet om voor generaties vast te leggen dat het maar een jongen was die hem deze wijze les geleerd had.

DE MITSWOT VAN DE WEEK

Deel II: De Mitswot Lo-Ta'asei [de verboden] nrs. 142-143

Overgenomen uit *Sefer haMitswot hakatsar* van de Chafeets Chaïm.

142. Het is verboden om een dier of een vogel te laten paren met een dier dat niet van dezelfde soort is,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 19:19): „Je zult je vee niet met een andere soort laten broeden.” Onze Geleerden, hun aandenken zij ons tot zegen, hebben geleerd via de Mondelingen Overlevering dat deze wet net zo geldt voor een ongetemd wild dier of wilde vogels.

Het geldt overal en altijd zowel voor mannen als voor vrouwen.

143. Het is verboden een mannelijk wezen te castreren,

want er staat geschreven (*Wajjikra* 22:24): „Wie beschadigde of verbrijzelde of afgerukt testikels heeft... dat zal je niet in je land doen.” De Geleerden, hun aandenken zij tot zegen leerden (Talmoed Bavli, Sjabbat 110b) dat dit vers betekent dat het Joodse volk zoiets niet doet, noch bij hun eigen lichamen, noch bij enig ander levend wezen, onrein of rein [kosjer]. Ieder die een castratie uitvoert hoort geGESELD te worden. Dat geldt zelfs als iemand dat doet, nadat een ander het al gedaan heeft [bij hetzelfde wezen], ook dan verdient hij geGESELD te worden, of het een mens was, of een dier. Een vrouw mag een man niet castreren. Het is ook verboden om een man of dier iets te drinken te geven, dat steriliteit veroorzaakt; maar een vrouw mag iets dergelijks wel drinken. Het is ook verboden om tegen een niet-Jood te zegen dat hij iemand van ons moet castreren. Wanneer de niet-Jood het uit eigener beweging deed, dan is het toegestaan. Maar als de Jood [op wiens verzoek hij dit deed] een list gebruikte [om zijn wens aan de niet-Jood kenbaar te maken], dan wordt hij gestraft, dat hij het moet verkopen aan een andere Jood.

Het geldt overal en altijd.

ABC van Eloel

Door Rabbijn Shraga Simmons, Aish HaTorah

(Met toestemming van de eigenaar vertaald)

De laatste maand van de Joodse kalender is in feite de meest belangrijke en dient als voorbereiding voor de Hoge Feestdagen.

Wanneer je een belangrijke datum voor een rechtzaak hebt, een die je financiële toekomst zou bepalen of zelfs je hele leven, dan zou je zeker jezelf daar weken van te voren op voorbereiden.

Op Rosj Hasjana wordt ieder mens geoordeeld op zijn daden. Of hij zal leven dit jaar of niet. Of hij financieel succes zal hebben of geruïneerd wordt. Of hij gezond zal zijn of ziek. Dat alles wordt op Rosj Hasjana beslist.

Met Eloel, de maand vóór Rosj Hasjana, begint een periode van intensieve introspectie, van verheldering van de doelen in het leven en het dichter naderen tot Hasjem. Het is een tijd om zich te realiseren wat het werkelijke doel in het leven is, in plaats van plichtmatig door het leven te gaan door geld te verzamelen en bevrediging na te streven. Het is een tijd waarop wij een stapje terug doen en kritisch en eerlijk naar onszelf kijken, zoals als Joden sinds onheugelijke tijden hebben gedaan, met de bedoeling zich te verbeteren.

De vier letters van het woord Eloel (*Alef-Lamed-Wav-Lamed*) zijn de eerste letters van de vier woorden *Ani ledodi wedodi lie* – ik ben voor mijn Beminde en mijn Beminde is voor mij (Hooglied 6:3). Deze woorden vatten de relatie samen tussen G-d en Zijn volk. Met andere woorden, de maand voorafgaand aan Rosj Hasjana is een tijd waarop G-d zich openstelt voor ons, in een poging om een meer geestelijk geïnspireerde atmosfeer te krijgen, een die *tesjoeva* – berouw, inkeer – stimuleert.

Een periode van 40 dagen

Laten wij even 3.000 jaar terugdraaien naar de Woestijn Sinai. G-d heeft zojuist de Tien Geboden uitgesproken, en de Joden hebben het gouden kalf gebouwd. Mosjé pleit wanhopig bij G-d om het volk te sparen. Op de eerste dag van Eloel klimt Mosjé opnieuw de Berg Sinai op en 40 dagen later – op Jom Kippoer – komt hij terug bij zijn volk, met een nieuwe set stenen tabletten in zijn hand.

Ook voor ons begint met de maand Eloel een periode van 40 dagen, die culmineert in de heiligste dag van het jaar, Jom Kippoer – Grote Verzoendag.

Waarom 40? Veertig is een getal van reiniging en zuivering. De regens van Noach duurde 40 dagen, een *mikwe* – het rituele bad – bevat 40 *Se'a* [een inhoudsmaat] water.

Eloel is een geweldige gelegenheid. In deze maand gaan veel mensen meer Tora leren en gaan zij goede daden verrichten. Velen maken ook dagelijks een *chesjbon* op – een geestelijke winst en verlies rekening .

Extra's in de dienst

Het is de Asjkenazische gewoonte om, vanaf de tweede dag Rosj Chodesj [de eerste dag hoort nog bij de vorige maand] op de *sjofar* – de ramshoorn – te blazen, iedere dag na de ochtendgebeden, om ons op te wekken voor de komende Dag van de Rechtspraak. Het klagelijke geluid van de *sjofar* inspireert ons om de gelegenheid die Eloel ons biedt, optimaal te gebruiken.

Eveneens vanaf begin Eloel zeggen wij iedere dag tweemaal Psalm 27, in de ochtend na de dienst en 's middags na *mincha* [middagdienst] of 's avonds na *ma'ariv* [avondgebeden] al naar gelang de gewoonte. In deze Psalm roept Koning David uit: „Slechts één ding vraag ik: om te mogen vertoeven in het huis van G-d gedurende alle dagen van mijn leven.” Wij concentreren ons op de verenigende kracht van G-d in ons leven en streven ernaar onze connectie met de oneindig transcendente dimensie te versterken.

Slichot

Te beginnen op zaterdagavond voor Rosj Hasjana zeggen wij *Slichot*, een speciale serie gebeden die G-ds genade oproepen. Als Rosj Hasjana aan het begin van een week valt, dan beginnen wij *selichot* te zeggen op de zaterdagavond een week daarvoor (*Sefardiem* beginnen met *selichot* op Rosj Chodesj Eloel).

Na de zonde van het gouden kalf vroeg Mosjé aan G-d hoe Zijn relatie met de wereld was. Zijn antwoord, dat bekend staat als de „13 Attributen van Genade,” vormt de essentie van de *selichot*. Deze „13 Attributen” spreken over “G-ds geduld”. Dezelfde G-d die ons geschapen heeft met een schone lei en een wereld van mogelijkheden, geeft ons nog een gelegenheid, wanneer wij de eerste verzuimd hebben te gebruiken.

Selichot moeten in *minjan* gezegd worden. Als dat niet kan, zegt men het alleen, maar men laat dan de Aramese gedeelten en de „13 Attributen van Genade” weg.

Ten slotte, het belangrijkste van Eloel is het maken van een plan voor je leven. Want wanneer de Grote Dag komt, en ieder voor de Almachtige staat om nog een jaar te vragen, dan willen wij weten wat wij vragen!